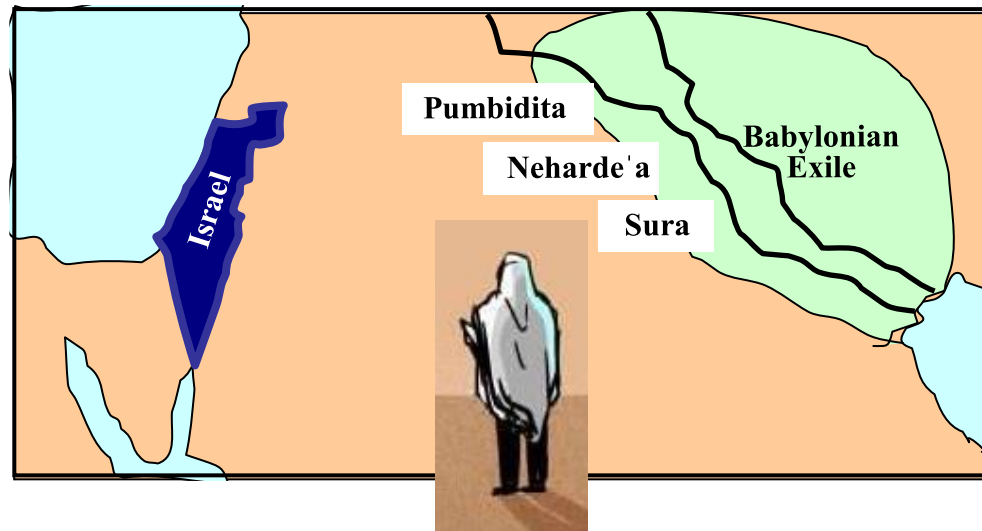

Rabbi Jay & Ilana
Kelman

The World of Prayer (Tefilot) in the Talmud:

Comparisons between the Talmud Bavli & Yerushalmi

www.tefilah.org

Beni Gesundheit

benigesundheit@tefilah.org

עולם התפילות – בין תלמוד בבלי לירושלמי

Tefilot in the Talmud: Comparisons between the Talmud Bavli & Yerushalmi

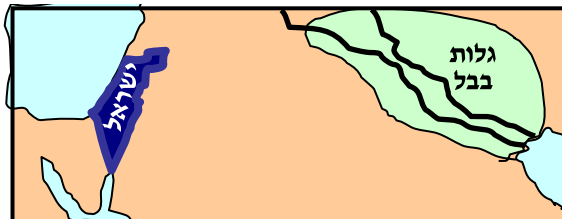
Online syllabus of 30 lectures

4 Lectures

1. Rav AY Kook on TY & TB: Modim Derabanan (Aug 28, 2023)
2. Rosh Hashanah – Its essence in TB & TY (Sep 4, 2023)
3. Yom Kippur: The Viduy confession and short prayer of the Cohain Gadol according to TB & TY (Sep 11, 2023)
4. Sukkot: (Topic to be finalized) (Sep 18, 2023)

משנה ראש השנה פ"ג מ"ג: שופר של ראש השנה - של יעל פשוט

Mishna Rosh HaShana 3, Mishna 3: The *shofar* that was used on Rosh HaShana in the Temple was made from the **straight horn** of an ibex.

ירושלמי (פ"ג ה"ג): אמר רבי יונה: כדי שיפשוט לבם בתשובה

Yerushalmi 3, 4: Rabbi Jonah said, so **they should straighten** their hearts in Teshuva.

בבלי (כ"ו ע"ב): אמר רבי לוי: מצוה של ראש השנה ושל יום הכפורים **בכפופין**... במאי קמיפלגי? מר סבר: בראש השנה - כמה **דכייף איניש דעתיה** טפי - מעלי... ומר סבר: בראש השנה כמה **דפשיט איניש דעתיה** טפי - מעלי.

Bavli 26b: Rabbi Levi said: The mitzva of Rosh HaShana and of Yom Kippur of the Jubilee Year is to blow **with curved shofarot**. With regard to what principle do these *tanna'im* disagree? **One Sage, Rabbi Yehuda, holds that on Rosh HaShana the more a person bends his mind** and humbles himself by bending in prayer, **the better**. Therefore, a curved *shofar* is sounded as an allusion to our bent minds and bodies. **The other Sage maintains: On Rosh HaShana, the more a person straightens his mind** and avoids any crookedness, **the better..**

והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותוליכנו קוממיות לארצנו:

And bring us to peace from the four corners of the earth and lead us **upright to our land.**

אברהם הכהן בל"ס "אורת הירושלמי", תש"ע, 63-64

Maurycy Lilien «First Zionist Artist» (1874-1925) אפרים משה ליליין

'מודים דרבנן' בבבלי ובירושלמי - בין יהודי התפוצות ליושבי ארץ ישראל

ברכות כ"א ע"ב: הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין, אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח צבור ל'מודים' - יתפלל, ואם לאו - אל יתפלל

שאין דרך העבד להודות לרבו ולומר לו 'אדוני אתה' על ידי שליח, אלא כל אדם צריך לקבל בפיו עול מלכות שמים, ואם יקבל על ידי שליח - אינה קבלה גמורה, שיוכל להכחיש ולומר לא שלחתינו ... וזה שאמר דוד 'אֶמְרָתִי לֹהֵ' אֶ-לֵי אֶתְהִי' (תהלים ק"מ, ז) - אני בעצמי אמרתי לו ולא על ידי שליח (פירוש אבודרהם)

בבלי סוטה מ' ע"א

בזמן ששליח צבור אומר מודים, העם מה הם אומרים?
אמר רב: **מודים אנחנו לך ה' אלהינו**
ושמואל אמר: **א-להי כל בשר**
רבי סימאי אומר: **יוצרנו יוצר בראשית**
נהרדעי אמרי משמיה דרבי סימאי:
ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייטנו וקיימתנו
על שאנו מודים לך
רב אחא בר יעקב מסיים בה הכי: **כן תחיינו ותחננו, ותקבצנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך, לשמור חוקיך ולעשות רצונך בלבב שלם,**
על שאנו מודים לך
אמר רב פפא: הילכך נימרינהו לכולהו.

מודים דרבנן:

מודים אֲנַחְנו לָךְ. שְׂאֵתָה הוּא ה' אֶ-לֵהִינוּ וְא-לֵהִי אֲבוֹתֵינוּ. אֶ-לֵהִי כָל בְּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.
בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ. עַל שֶׁהַחַיִּיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תַּחֲיֵנוּ וְתַקְיָמֵנוּ. וְתֹאסֹף גְּלוּתֵינוּ לְחֲצוֹת קִדְשֶׁךָ. לְשִׁמּוֹר חֻקֶיךָ. וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ. וְלַעֲבֹדְךָ בְּלִבָּב שְׁלֵם.
על שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ

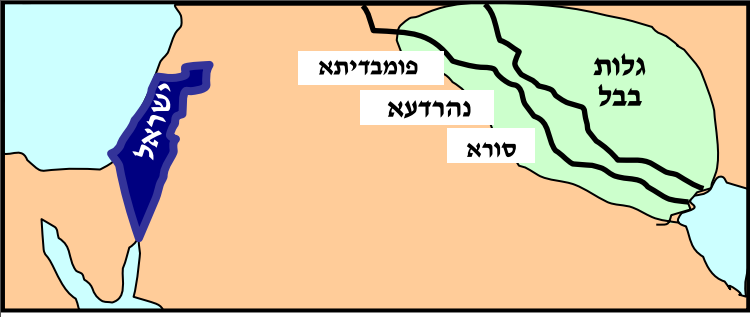
ירושלמי ברכות פרק א דף ג טור ד /ה"ה

ר"ש בשם רבי יוחנן בשם ר' ירמיה, ר' חנינא בשם ר' מיישא, ר' חייא בשם ר' סימאי, ואית דאמרין ליה חבריא בשם ר' סימאי מודים אנחנו לך
אדון כל הבריות א-לוה התושבחות צור עולמים חי העולם **יוצר בראשית מחיה המתים**
א שהחייטנו וקיימתנו **ב**
וזכיתנו וסייעתנו וקרבתנו להודות לשמך **ב**
ג
ד **ברוך אתה ה' א-ל ההודאות**

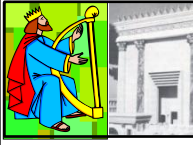

ברוך א-ל ההודאות:

ברוך אתה ה' א-ל ההודאות

ה רבי בא בר זבדא בשם רב: מודים אנחנו לך שאנו חייבין להודות לשמך **ה**
"תְּרַנְנָה שְׂפֵתַי כִּי אֶזְמְרָה לָךְ וּנְפֹשֵׁי אֲשֶׁר פְּדִיתָ" (תהלים ע"א, כג)
ברוך אתה ה' א-ל ההודאות
ו רבי שמואל בר מינא בשם רבי אחא: הודייה ושבח לשמך, לך גדולה לך גבורה לך תפארת **ו**
יהי רצון מלפניך ה' א-להינו ו-א-להי אבותינו שתסמכינו מנפילתינו ותזקפנו מכפיפתינו כי אתה הוא סומך נפלים וזוקף כפופים (על פי תהלים קמ"ה, יד) ומלא רחמים ואין עוד מלבדך **ו**
ברוך אתה ה' א-ל ההודאות
בר קפרא אמר: **לך כריעה, לך כפיפה, לך השתחויה, לך בריכה כי לך תכרע כל ברוך תשבע כל לשון** (על פי ישעיה מ"ה, כג); **"לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש: והעשור והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל: ועתה א-להינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך"** (דברי הימים א' כ"ט, יא-יג), **"בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ"** (מלכים ב' כ"ג, ג), **משתחוים, "כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמְרֵנָה ה' מִי כְמוֹךָ מוֹצֵל עֵינִי מִחֶזֶק מַמְנֵנוּ וְעֵינִי וְאֶבְיֹון מִגְּזֹלוֹ"** (תהלים ל"ה, י) **ברוך אתה ה' א-ל ההודאות**
א"ר יודן נהגין רבנין אמרי' כולהו ואית דאמרין או הדא או הדא תני ובלבד שלא ישוח יותר מדאי

May it please You, Lord, our God and God of our fathers, that You may support us in our fall, straighten us up from our bent state, because You support all those who fall and straighten all who are bent over (see Tehillim 145,14)

The Essence of Rosh HaShana According to the Bavli

בבלי ראש השנה ל"ב ע"ב: ... דבראש השנה ליכא הלל, מאי טעמא? - אמר רבי אבהו: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים? - אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו - וישראל אומרים שירה?

Bavli Rosh HaShana 32b: When *hallel* is recited, one can conclude by inference that on Rosh HaShana there is no recitation of *hallel*. What is the reason that *hallel* is omitted on Rosh HaShana? Rabbi Abbahu said: The ministering angels said before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, for what reason don't the Jewish people recite songs of praise, i.e., *hallel*, before You on Rosh HaShana and on Yom Kippur? He said to them: Is it possible that while the King is sitting on the throne of judgment and the books of life and the books of death are open before Him, the Jewish people are reciting joyous songs of praise? Rosh HaShana and Yom Kippur are somber days of judgment whose mood is incompatible with the recitation of *hallel*.

TB: Rosh Hashanah – “King is sitting on the throne of Judgement and the books of life and the books of death are open before Him

מגילה י' ע"ב (סנהדרין ל"ט ע"ב): ואמר רבי יוחנן, מאי דקתיב: "ולא קרב זה אל זה כל הלילה" - בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקדוש ברוך הוא: מעשה ידי טובעין ביים, ואתם אומרים שירה?

Bavli Megilah 10b: And similarly, Rabbi Yohanan said: What is the meaning of that which is written: “And the one came not near the other all the night” (Exodus 14:20)? The ministering angels wanted to sing their song, for the angels would sing songs to each other, as it states: “And they called out to each other and said” (Isaiah 6:3), but the Holy One, Blessed be He, said: The work of My hands, the Egyptians, are drowning at sea, and you wish to say songs? This indicates that God does not rejoice over the downfall of the wicked.

WAY TO M.T.
EVEREST B.C.

האופי של ראש השנה לפי הירושלמי

ירושלמי ראש השנה א, ג

1 א"ר חייא בר בא: "זְרִיר מְתַנֵּים או תִּישׁ וּמְלֶךְ אֱלֻקִים עֲמוּ" [משלי ל', לא] - **בנוהג שבעולם** זה מבקש לנצח זרזירו, וזה מבקש לנצח זרזירו **אבל** הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא "ומְלֶךְ אֱלֻקִים עֲמוּ - לא בעי תקום על דידיה; כי "לא לְנֶצַח יְרִיב" [תהילים ק"ג, ט] - לא לנצח יריב.

א"ר לעזר: פדא בסיליוס או נימוס או גריפות. **בנוהג שבעולם** מלך בשר ודם גוזר גזירה. רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה **אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא** גוזר גזירה ומקיימה תחילה מאי טעמא "וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמְרֵתֵי... אֲנִי ה'..." [ויקרא כ"ב, ט] - אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה תחילה. **א"ר סימון**: כתיב "מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוִים וְהִדְרֶת פָּנָי זָקֵן וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי ה'" [ויקרא י"ט, לב] - אני הוא שקיימתני עמודת זקן תחילה.

2 **א"ר סימון**: כתיב "וּמִי גֹי גְדוֹל אֲשֶׁר לוֹ חֻקִים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים..." [דברים ד', ח] ר' חמא בי ר' חנינה ור' הושעיה:

• חד אמר: אי זו אומה כאומה הזאת, **בנוהג שבעולם** אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא **אבל ישראל אינן כן אלא** לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים - יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים.

• וחורנה אמר אי זו אומה כאומה הזאת, **בנוהג שבעולם** השלטון אומר הדין היום, והליסטים אומר למחר הדין; למי שומעין? לא לשלטון **אבל**

הקדוש ברוך הוא אינו כן אמרו ב"ד היום ראש השנה הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת העמידו בימה יעמדו סניגורין יעמדו קטיגורין שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו ב"ד לעברה למחר הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת העבירו בימה יעברו סניגורין יעברו קטיגורין שנמלכו **בני** לעברה למחר מ"ט "כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא - מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב" [תהילים פ"א, ה] - אם אינו חֹק לְיִשְׂרָאֵל - כביכול אינו מִשְׁפָּט

לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. ר' קריספא בשם ר' יוחנן: **לשעבר** "אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה'" "... **מיכן ואילך** אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם **מַמְעָדִים**" [ויקרא כ"ג, ד]. א"ר אילא: אם קריתם אותם - הם מועדי, ואם לאו אינן מועדי.

3 **אמר ר' סימון**: כתיב "רַבּוֹת עֲשִׂיתְ אֶתְּהָ ה' אֱלֹהֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֱלֵינוּ" [תהילים מ', ו] - **לשעבר** "רַבּוֹת עֲשִׂיתְ", **מיכן והילך** "נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֱלֵינוּ".

- א"ר לוי: למלך שהיה לו אירלוגין - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר רבי יוסה בר חנינה: למלך שהיה לו שומרה - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר רבי אחא: למלך שהיה לו טבעת - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר רבי חייא בר בא: לנגר שהיו לו כלי נגרות - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר ר' יצחק: למלך שהיו לו אוצרות - כיון שעמד **בנו** מסרם לו.
- ורבנן אמרי: לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות - כיון שעמד בנו מסרה לו.

4 "ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון". ר' אחא אמר כהדין דירין ורבנן אמרי כהדא במגנימין. מה טעמא "הַיָּצָר יַחַד לְבָם הַמְּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם" [תהילים ל"ג, טו] (משנה ראש השנה פ"א, מ"ב).

- א"ר לוי: היוצר יחד לבם - כבר הבין את כל מעשיהם.
- אמר רבי לעזר: **בנוהג שבעולם** מה נוח ליוצר הזה לעשות מאה קנקנים או להסתכל בהן? לא להסתכל בהן!
- אמר רבי ברכיה: יוצרן רוצה שיהא ליבן יחיד אליו.
- אמר רבי אבון: מי שהוא יחיד בעולמו - כבר הבין את כל מעשיהן:

The Essence of Rosh HaShana According to the Yerushalmi

א"ר חיה בר בא: "זְרִזֵיר מִתְנַיִם או תִּישׁ וּמִלֶּךְ אֱלֻקִּים עִמּוֹ" [משלי ל', לא] - **בנוהג שבעולם** זה מבקש לנצח זרזירו, וזה מבקש לנצח זרזירו **אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא** "וּמִלֶּךְ אֱלֻקִּים עִמּוֹ - לא בעי תקום על דידיה; כי "לא לנצח זריב" [תהילים ק"ג, ט] - לא לנצוח זריב.

א"ר לעזר: פדא בסיליוס או נימוס או גריפות. **בנוהג שבעולם** מלך בשר ודם גוזר גזירה. רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה **אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא** גוזר גזירה ומקיימה תחילה מאי טעמא "וּשְׁמְרוּ אֶת מִשְׁמְרֵתִי... אֲנִי ה'..." [ויקרא כ"ב, ט] - אני הוא ששימרתי מצותיה של תורה תחילה. **א"ר סימון**: כתיב "מִפְנֵי שִׁבְהָ תְקוּם וְהִדְרֵת פְּנֵי זָקֵן וְיֵרֵאת מֵאַלְהֵיךָ אֲנִי ה'" [ויקרא י"ט, לב] - אני הוא שקיימתי עמודת זקן תחילה.

Yerushalmi Rosh HaShana 1,3:

Rabbi Hiyya bar Abba said: *the greyhound or the billy goat and the powerful king, against whom no one rises (Proverbs 30, 31). It is natural* that everyone tries to win over the others, **but the Holy One, blessed be He, is not like that, but the King, against whom no one rises**, He does not insist on His standing. [For] *He will not contend to eternity (Tehillim 103, 9) - He does not fight to win.*

Rabbi Eleazar said: "For the king the law is unwritten." **It is natural** for a king of flesh and blood to make a law. If he wants to, he keeps it. If he wants others to, others keep it [but he doesn't]. **But the Holy One, blessed be He, is not like that, but** if He makes a law, He is the first one to keep it. Why? "They shall keep My commission... I am the Lord" (Vayikra 22,9). I am the first One Who kept the commandments of the Torah.

Rabbi Simon said: it is written, *you shall rise [out of respect] before the graybeard and show deference before the elderly. You shall fear your God, I am the Lord* (Vayikra 19, 32). I am He Who first stood up before an elderly person.

פסיקתא רבתי פסיקתא ט: למנצח (מי) [נצח למי] שמבקש להינצח כמה שכתב כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף (ישעיה נ"ז, טז) אל תהי קורא כן אלא לניצוח אריב, למה? אמר הקדוש ברוך הוא: כשאני נוצח - אני מפסיד, וכשאני נצוח - אני משתכר; נצחתי את דור המבול לא אני הפסדתי שהחרבתי עולמי שנאמר וימח את כל היקום (בראשית ז' כ"ג) וכן דור הפלגה (ודור המגדול) וסדומיים (ואת אומרת בדעת הזו של מעלן), אבל בימי משה שנוצחתי - עשיתי שכר שלא כליתי את ישראל, הוי למנצח למי שהוא מבקש להינצח.

Παρά βασιλέως ὁ νόμος ἄγραφος — למלך אין החוק כתוב⁸⁰

יוונית ויוונית בארץ-ישראל

מחקרים באורחות-חיים בארץ-ישראל
בתקופת המשנה והתלמוד

—

שאויל ליברמן

Saul Lieberman
1898-1983
Greek and Hellenism in Jewish Palestine

The Essence of Rosh HaShana According to the Yerushalmi

אמר רבי סימון: כתיב "ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים..." [דברים ד', ח] ר' חמא בי ר' חנינה ור' הושעיה:

- חד אמר: אי זו אומה כאומה הזאת, **בנוהג שבעולם** אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא **אבל ישראל אינן כן אלא** לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים - יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים.
- וחורנה אמר אי זו אומה כאומה הזאת, **בנוהג שבעולם** השלטון אומר הדין היום, והליסטים אומר למחר הדין; למי שומעין? לא לשלטון **אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן** אמרו ב"ד היום ראש השנה הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת העמידו בימה יעמדו סניגורין יעמדו קטיגורין שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו ב"ד לעברה למחר הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת העבירו בימה יעברו סניגורין יעברו קטיגורין שנמלכו **בני** לעברה למחר מ"ט "פי חק לישראל הוא - משפט לאלהי יעקב" [תהלים פ"א, ה] - אם אינו חזק לישראל - כביכול אינו משפט לאלהי יעקב. ר' קריספא בשם ר' יוחנן: לשעבר "אלה מועדי ה'" מיכן ואילך אשר תקראו אתם **מועדי** [ויקרא כ"ג, ד]. א"ר אילא: אם קריתם אותם - הם מועדי, ואם לאו אינן מועדי.

Yerushalmi Rosh HaShana 1,3:

Rabbi Simon said, it is written: *"Who is a great nation that has righteous laws and ordinances..."*

(Deuteronomy 4,8; see 4,7). R' Hama ben R' Hanina and R' Hoshaya:

One said, **is there a people like this people?** **It is natural** for a person who knows that he will stand trial – to dress in black, wear a black headcovering, and let his beard grow, since he does not know the outcome of his trial. **But Israel are not like this, they** dress in white, wear a white headcovering, cut their beards, eat, and drink, and are happy. They know that the Holy One, blessed be He, will perform miracles for them.

The other said, **is there a people like this people?** **It is natural** if the ruler says, the trial is today, and the robber says, the trial is tomorrow, whom does one listen to, if not to the ruler? **But the Holy One, blessed be He, is not like this.** If the Beit Din says, Rosh Hashana is today, the Holy One, blessed be He, says to the angels of service, put up the dais [summon the defenders, summon the prosecution], for **My children** said that today is Rosh HaShana. If the Beit Din took counsel to postpone it to tomorrow, the Holy One, blessed be He, says to the angels of service, remove the dais, remove the defenders, remove the prosecution, for **My children** took counsel to postpone it to tomorrow. What is the reason? *"For it is a statute for Israel, a law of the God of Jacob"* (Tehillim 81, 5) - if it is not a statute for Israel, so to speak it is not a law for the God of Jacob. R' Crispus in the name of R' Yoḥanan: **In the past,** *"these are the appointed times of the Lord"* (Leviticus 23,4), **but from then and onwards** *"that you shall proclaim"*. R' Ila said, if you proclaim them, then they are My holy convocations, otherwise, they are not My festive times.

The Essence of Rosh HaShana According to the Yerushalmi

אמר רבי סימון: כתיב "ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים..." [דברים ד', ח] ר' חמא בי ר' חנינה ור' הושעיה: • חד אמר: אי זו אומה כאומה הזאת, **נוסח ילקו"ש** **בנוהג שבעולם** אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא **אבל ישראל אינן כן אלא** לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים - יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים. **נוסח ילקו"ש**

דברים ד', ז-ח: (ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו פה' אלהינו בכל קראנו אליו:
(ח) ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום:

Deuteronomy 4: (7) For who is a great nation that has God near it, as the Lord our God in all of our calling to Him?
(8) Who is a great nation that has righteous statutes and ordinances like this entire Torah that I place before you today?

ילקוט שמעוני תהלים רמז תתפח

כתיב "כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו..." [דברים ד', ז] - ר' חנינא ורבי אושעיא: איזו אומה כאומה זו **שיודע אופיו של אלהיה**, **בנוהג שבעולם** אדם יודע שיש לו דין, לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואינו חותך צפרניו, לפי שאינו יודע היאך דינו יצא, **אבל ישראל אינן כן אלא** לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין שערם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בראש השנה, לפי שיודעים שהקב"ה עושה להם ניסים **ומוציא דינם לכף זכות וקורע להם את גזר דינם**.

רא"ש ראש השנה ד', יד (וכך בראו"ז ב' ננ"ד, ובטור או"ח ס' תקפא): עוד הביא ראבי"ה ראייה מהירושלמי בפ"ק דר"ה (הלכה ג) אמר רבי סימון כתיב כי מי גוי גדול רבי חנינא ורבי יהושע חד אמר איזו אומה כאומה זאת **שיודעת אופיה של אלהיה** **בנוהג שבעולם** אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתכסה שחורים ומגדל זקנו ואינו חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך דינו יוצא **אבל ישראל אינן כן** לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחים זקנם וחותרים צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בראש השנה לפי שיודעין שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים **ומטה את דינם לכף זכות וקורע להם את גזר דינם**.

The Essence of Rosh HaShana According to the Yerushalmi

ירושלמי ראש השנה א, ג

אמר ר' סימון: כתיב "רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו" [תהילים מ', ו] – לשעבר "רבות עשית", מיכן והילך "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו".

ωρολόγιον = מיוונית
 horologium = לטינית
 שעה = ὥρα = Hóra
 אִמַּר = λέγω = légō
 מילולית = מורה שעות.

למלך שהיה לו אירלוגין	- כיון שעמד בנו מסרה לו.	אמר רבי לוי:
למלך שהיה לו שומרה	- כיון שעמד בנו מסרה לו.	אמר רבי יוסה בר חנינה:
למלך שהיה לו טבעת	- כיון שעמד בנו מסרה לו.	אמר רבי אחא:
לנגר שהיו לו כלי נגרות	- כיון שעמד בנו מסרה לו.	אמר רבי חיה בר בא:
למלך שהיו לו אוצרות	- כיון שעמד בנו מסרה לו.	אמר רבי יצחק:
לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות	- כיון שעמד בנו מסרה לו.	ורבנן אמרי:

Yerushalmi Rosh HaShana 1,3:

Rabbi Simon said, it is written: "Many things, Lord my God, have You done; Your wondrous works and thoughts are for us" (Tehillim 40, 6). In the past, many things You have done; from then and onwards, Your wondrous works and thoughts are for us.

- R' Levi said: a parable of a king who had a watch;
 - when his son came of age, he handed it to him.
- Rabbi Yose ben Hanina said: a parable of a king who had a watch-box;
 - when his son came of age, he handed it to him.
- Rabbi Aha said: a parable of a king who had a ring;
 - when his son came of age, he handed it to him.
- Rabbi Hiyya bar Abba said: a parable of a carpenter who had carpenter's tools;
 - when his son came of age, he handed them to him.
- Rabbi Isaac said: a parable of a king who had treasures;
 - when his son came of age, he handed them to him.
- But the Rabbis said: a parable of a healer who had a box of medicines;
 - when his son came of age, he handed it to him.

The Essence of Rosh HaShana According to the Yerushalmi

4

ירושלמי ראש השנה א, ג

“ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון”. ר' אחא אמר כהדין דירין ורבנן אמרי כהדא במגנימין. מה

טעמא “הַיּוֹצֵר יַחַד לְבָם הַמְבִּינְן אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם” [תהילים ל"ג, טו] (משנה ראש השנה פ"א, מ"ב).

- אמר רבי לוי: היוצר יחד לבם - כבר הבין את כל מעשיהם.
- אמר רבי לעזר: **בנוהג שבעולם** מה נוח ליוצר הזה לעשות מאה קנקנים או להסתכל בהן? לא להסתכל בהן!
- אמר רבי ברכיה: יוצרן רוצה שיהא ליבן יחיד אליו.
- אמר רבי אבון: מי שהוא יחיד בעולמו - כבר הבין את כל מעשיהן:

Yerushalmi Rosh HaShana 1,3:

“And on New Year’s Day all in the world pass before Him like *bene maron*”. R' Aḥa said, like those led into the corral. But the rabbis are saying, like in a legion. What is the reason? “*He Who fashions all their hearts, understands all their deeds*” (Tehilim 33,15) (Mishna Rosh HaShana 1:2).

- Rabbi Levi said: He Who fashions all their hearts, already understood all their deeds.
- Rabbi Eleazar said: **It is natural** what is easier for the potter, to make a hundred flasks or to look at them? Not to look at them?
- Rabbi Berekhiah said: their creator wants that their hearts be together/as one with him.
- Rabbi Abun said: the One Who is unique in His world already understood all their deeds.

האופי של ראש השנה לפי הירושלמי

ירושלמי ראש השנה א, ג

1 א"ר חייא בר בא: "זְרִיר מְתַנֵּים או תִּישׁ וּמְלֶךְ אֱלֻקִים עֲמוּ" [משלי ל', לא] - **בנוהג שבעולם** זה מבקש לנצח זרזירו, וזה מבקש לנצח זרזירו **אבל** הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא "ומְלֶךְ אֱלֻקִים עֲמוּ - לא בעי תקום על דידיה; כי "לא לְנֶצַח יְרִיב" [תהילים ק"ג, ט] - לא לנצח יריב.

א"ר לעזר: פדא בסיליוס או נימוס או גריפות. **בנוהג שבעולם** מלך בשר ודם גוזר גזירה. רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה **אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא** גוזר גזירה ומקיימה תחילה מאי טעמא "וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמְרֵתֵי... אֲנִי ה'..." [ויקרא כ"ב, ט] - אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה תחילה. **א"ר סימון**: כתיב "מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוִים וְהִדְרֶת פָּנָי זָקֵן וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי ה'" [ויקרא י"ט, לב] - אני הוא שקיימתני עמודת זקן תחילה.

2 **א"ר סימון**: כתיב "וּמִי גֹי גְדוֹל אֲשֶׁר לוֹ חֻקִים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים..." [דברים ד', ח] ר' חמא בי ר' חנינה ור' הושעיה:

• חד אמר: אי זו אומה כאומה הזאת, **בנוהג שבעולם** אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא **אבל ישראל אינן כן אלא** לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים - יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים.

• וחורנה אמר אי זו אומה כאומה הזאת, **בנוהג שבעולם** השלטון אומר הדין היום, והליסטים אומר למחר הדין; למי שומעין? לא לשלטון **אבל**

הקדוש ברוך הוא אינו כן אמרו ב"ד היום ראש השנה הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת העמידו בימה יעמדו סניגורין יעמדו קטיגורין שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו ב"ד לעברה למחר הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת העבירו בימה יעברו סניגורין יעברו קטיגורין שנמלכו **בני** לעברה למחר מ"ט "כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא - מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב" [תהילים פ"א, ה] - אם אינו חֹק לְיִשְׂרָאֵל - כביכול אינו מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. ר' קריספא בשם ר' יוחנן: לשעבר "אֱלֹהֵי מוֹעֲדֵי ה'" "... **מיכן ואילך** אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם **מַמְלָכִים**" [ויקרא כ"ג, ד]. א"ר אילא: אם קריתם אותם - הם מועדי, ואם לאו אינן מועדי.

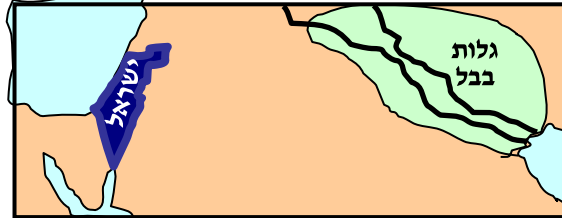
3 **אמר ר' סימון**: כתיב "רַבּוֹת עֲשִׂיתְ אֶתְּהָ ה' אֱלֹהֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמְחַשְׁבֹתֶיךָ אֱלֵינוּ" [תהילים מ', ו] - לשעבר "רַבּוֹת עֲשִׂיתְ", מיכן והילך "נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמְחַשְׁבֹתֶיךָ אֱלֵינוּ".

- א"ר לוי: למלך שהיה לו אירלוגין - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר רבי יוסה בר חנינה: למלך שהיה לו שומרה - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר רבי אחא: למלך שהיה לו טבעת - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר רבי חייא בר בא: לנגר שהיו לו כלי נגרות - כיון שעמד **בנו** מסרה לו.
- אמר ר' יצחק: למלך שהיו לו אוצרות - כיון שעמד **בנו** מסרם לו.
- ורבנן אמרי: לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות - כיון שעמד בנו מסרה לו.

4 "ובראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון". ר' אחא אמר כהדין דירין ורבנן אמרי כהדא במגנימין. מה טעמא "הַיָּצֵר יַחַד לְבָם הַמְּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם" [תהילים ל"ג, טו] (משנה ראש השנה פ"א, מ"ב).

- א"ר לוי: היוצר יחד לבם - כבר הבין את כל מעשיהם.
- אמר רבי לעזר: **בנוהג שבעולם** מה נוח ליוצר הזה לעשות מאה קנקנים או להסתכל בהן? לא להסתכל בהן!
- אמר רבי ברכיה: יוצרן רוצה שיהא ליבן יחיד אליו.
- אמר רבי אבון: מי שהוא יחיד בעולמו - כבר הבין את כל מעשיהן:

סיכום - Summary

TY: Friendship, mutuality, rendez-vous with God; God empowers His Nation, they “run his court”! (No parallel texts in TB!) = active participants!

TB: “King is sitting on the throne of Judgement and the books of life and the books of death are open before Him” = passivity!

אם כְּבָנִים אִם כְּעֶבְדִּים.
אם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בְּנָיִם
וְאִם כְּעֶבְדִּים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיֹת
עַד שֶׁתְּחַנְּנוּ וְתוֹצִיא כְּאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ

נחמיה ח', י: וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אֲכֹלוּ מִשְׂמֵנִים וּשְׂתוּ מִמֵּתְקִים וּשְׁלְחוּ מְנוֹת לְאִין נִכּוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדָנֵינוּ וְאַל תַּעֲצְבוּ כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מְעֻזְכֶם:

Nehemiah 8, 10: He said to them, “Go, eat rich foods and drink sweet beverages and send gifts to whomever does not have anything prepared, as this day is holy to our Lord. Do not be saddened, as joy in the Lord is your strength.”

Thanks! תודות

English translations from:

Sefaria: Talmud Koren Steinsaltz (מהודרת דוידסון וילאם)

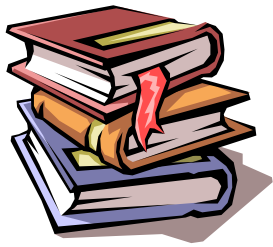
Talmud Yerushalmi: Heinrich W. Guggenheimer

Steinsaltz Humash, Neviim and Ketuvim

Website Rav Moshe Pinchuk

<https://yerushalmidb.com/Default.aspx>

Audrey Samuels

ספרות

אגרות רא"ה חלק א סימן צ"ו עמוד קי"ב-קי"ג
אגרות רא"ה חלק א סימן ק"ג עמוד קכ"ב-קכ"ח
אורות התורה פרק י"ג

יהושע בוך: פירוש "אור לישרים" למסכת ראש השנה

אברהם בל"ס "אורות הירושלמי" ועוד. <http://www.talmudjerusalem.022.co.il>
אביעד הכהן: "תורת ארץ ישראל בבית מדרשו של הראי"ה קוק", עלות שבות בוגרים 7,
1995

יצחק אייזיק הלוי "דורות הראשונים" ח"ג פט"ו-פכ"ג
ישי ויצמן "לחזות בנועם – אורו של התלמוד הירושלמי" תשע"ז.

יפה זלכה "פרקי מועד – באגדות הירושלמי", הרצוג-תבונות, תשפ"א.

https://www.daat.ac.il/daat/ktav_et/maamarim/zilca3.pdf

יפה זלכה "בעין אגדת הירושלמי", ספריית אלינר\בית מורשה, 2009.
ראובן קמפנינו "מעון הברכות", "לקט מפאה", "פירות שביעית", "חלת ביכורים",
"תבואות ראשית", "שיח תענית", "מגילת ספר".
בן ציון רוזנפלד "מבוא לתורה שבעל פה", האוניברסיטה הפתוחה, 1991-96, יחידה 6
יובל שרלו: תורת ארץ ישראל לאור משנת הראי"ה, ישיבת הגולן, תשנ"ח.
משה פינצוק <https://yerushalmidb.com/Default.aspx>